Katsarov, G. I.

G. I. KAZAROV
Professeur à l'Université de Sofia

MONUMENTS ANTIQUES DE BULGARIE

АНТИЧНИ ПАМЕТНИЦИ

ВЪ

БЪЛГАРИЯ

ОТЪ

Г. И. КАЦАРОВЪ
Професоръ въ Университета въ София

(Отпечатъкъ отъ Годишникъ на Народната Библиотека
въ Пловдивъ за 1923 год.)

СОФИЯ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1925

Проф. Г. И. Кацаровъ — Prof. G. I. Kazarow

Антични паметници отъ България
Monuments antiques de Bulgarie

I.

Въ Народния Музей въ Пловдивъ между по-важнитѣ археологически старини на България се броятъ и следнитѣ три твърде интересня за науката антични паметници:

Откѫслекъ отъ мряморна плоча, висока 11·5 см., шир. 14 см. деб. ок. 2 см. Намѣрена е въ едно селище до с. Любенъ, Поповска околия, сега въ сбирката на Д-ръ Ив. Назлѫмовъ въ Народния музей въ Пловдивъ[1]). — Фотографическата снимка ни е дадена отъ директора на музея Б. Дяковичъ. Обр. 1.

Плочата е много разядена, та представенитѣ върху нея образи едва личатъ. Въ средата сѫ изобразени два конника единъ срещу други; горнята часть отъ тѣлата на конницитѣ е отчупена; конетѣ тъпчатъ проснати подъ краката имъ мѫжки фигури. Между конницитѣ се вижда облечена женска фигура (главата липсува), предъ която стои триножна масичка и върху нея обърната въ дѣсно риба. Отъ фигуритѣ на долния поясъ на плочата се различава само вървящъ въ лѣво бикъ; всичко друго е заличено.

Тоя релиефъ принадлежи къмъ една група отъ рѣдки у насъ паметници, които ние имахме случай да издадемъ на друго мѣсто[2]). Макаръ че тѣ отдавна сѫ привлекли вниманието на ученитѣ археолози и историци, не може да се каже, че до днесъ тѣ сѫ намерили напълно задоволително тълкуване. Между по-новитѣ опити за разбирането имъ първо мѣсто заема студията на М. Ростовцевъ[3]); освенъ това заслужава да изтъкнемъ и съчинението на Fr. J. Dölger, ΙΧΘΥC, т. I. 134—150. Въ втория томъ на съчинението (стр. 420 сл.) Дьолгеръ се повръща отново върху тия паметници, обаче разглежда само тия релиефи,

[1]) За тоя паметникъ споменахме въ Изв. на Българ. Археол. Инст. I 145.

[2]) Arch. für Religionswiss. XV 153 сл. Нови паметници издавамъ въ Изв. Българ. Арх. Инст. I 137 сл.

[3]) Представленіе о монархической власти въ Скиѳіи и на Боспорѣ: Изв. Импер. археол. коммисіи, Выпускъ 49; допълнение, пакъ тамъ стр. 133. Ср. моя рефератъ върху тая статия въ Спис. Бълг. Акад. VIII, 45. Ростовцевъ указва и досежната литература. Ср. още G. Seure, Revue des études anc. 1923/24, стр. 63 сл.; Rostovtseff, Mémoires présentés à l'Academie des Inscript. XIII, 2, стр. 1 сл.

които иматъ отношение къмъ рибата. Той ги разпредѣля на петь групи. Къмъ първата група принадлежи и обнародванията отъ мене релиефъ, намѣренъ въ развалинитѣ на крепостьта въ Ломъ[1]). Понеже той не е издаванъ на български, ще дадемъ тука описанието му.

Мряморна плоча вис. 0·37 м., широка доле 0·30 м., деб. 0·05 м. Релиефътъ е раздѣленъ на две полета. Въ горното поле въ средата е изобразена между двата конника женска фигура, обърната напредъ, облечена съ дълга препасана, диплеста дреха, коситѣ ѝ висятъ върху рамената. Конникътъ въ дѣсно е облеченъ съ кѫсъ хитонъ и развѣта



Обр. 1. Мраморна плоча отъ Поповско.

назадъ хламида, на главата има фригийска шапка; съ лѣвата си рѫка държи юздата на коня; подъ краката на коня лежи облечена съ хитонъ мѫжка фигура, съ рѫце подложени подъ бузата си. По сѫщия начинъ е изобразенъ и конникътъ въ лѣво. Задъ дѣсния конникъ се вижда облечена съ дълга дреха женска фигура; подобна фигура се вижда и задъ лѣвия конникъ, но тя издига дѣсната си рѫка къмъ устата си. Задъ конетѣ се виятъ на горе две змии, между които се виждатъ два кръста въ форма на свастика. Въ дѣсния горенъ ѫгълъ

[1]) Arch. für Religionswiss. XV 199, бр. 8.

на плочата е изобразенъ бюстъ на Солъ съ лжчиста корона, подъ него свастика. Други две свастики се виждатъ надъ главата на дѣсния конникъ. Въ лѣвия жгълъ — бюстъ на Луна съ два лунни сърпа върху рамената.

Въ долното поле се виждатъ отъ лѣво къмъ дѣсно следнитѣ предмети: три светилника съ лампи отгоре; овенъ тичащъ въ дѣсно, предъ него ваза; надъ овена три хлѣба, разчленени кръстообразно съ шесть ржба; подъ тѣхъ три кржгли предмета (ябълки?); по-нататъкъ трикрака масичка, върху която лежи люспеста риба. До масичката стои петелъ, и въ дѣсно отъ него лъвъ, обърнатъ въ дѣсно, клекналъ на заднитѣ си крака. Надъ петела два предмета, единътъ, отъ които изглежда като ножъ съ широко острие, а другиятъ като лжкъ.

Въ втората група влизатъ релиефи, каквито у насъ не сж намѣрени; затова върху нея не ще се спираме, Въ третата група принадлежи релиефътъ отъ Бѣла Черкова[1]); въ тоя релиефъ въ дѣсно отъ конника се вижда обла трикрака масичка, върху която лежатъ три предмета, подобни на хлѣбове, и надъ тѣхъ една голѣма риба. После мряморната група отъ Ахъръ-кьой (Провадийско)[2]): предъ женската фигура между конетѣ е представена трикрака масичка, върху която лежи риба; задъ нея сждъ съ две дръжки, По-нататъкъ въ тая група влиза оловната плочка отъ Стъкленъ[3]), фрагментътъ отъ Арчаръ[4]) и малкиятъ релиефъ отъ Дупница[5]).

Релиефи отъ IV и V група не се срѣщатъ у насъ.

По-нататъкъ Дьолгеръ се опитва да вникне въ смисълъта на култа, който се отражава въ въпроснитѣ паметници. Той разглежда нѣкои отъ символитѣ, които се срѣщатъ въ релиефитѣ; Керикея, който сочи къмъ Хермеса, овенътъ, лъвътъ, петелътъ, змията; но навсѣкжде се явяватъ неразрешими мжчнотии. Относително двата конника Дьолгеръ приема, че тѣ понѣкога носятъ характера на гръцко-римскитѣ Диоскури. Въ времето когато сж произлѣзли нашитѣ паметници, се вѣрвало, че двамата Диоскури по смѣна живѣятъ ту на небето, ту въ подземния свѣтъ и така си усигоряватъ веченъ животъ. Въ една плочка отъ Митровица (па и въ други нѣкои паметници отъ тоя родъ) лѣвиятъ конникъ язди върху просната мжжка фигура, а дѣсниятъ върху голѣма риба. Тука Дьолгеръ допуща възможностьта, че рибата означава морето, а човѣшката фигура земята. Споредъ старитѣ вѣрвания Диоскуритѣ въ време на буря яздили по море, за да дойдатъ на помощь на моряцитѣ, които се намирали въ опасность. Рибата отъ друга страна била свързана и съ царството на мъртвитѣ. Понеже единътъ отъ Диоскуритѣ пребивавалъ въ подземния свѣтъ, то когато

---

[1]) Добруски, Изв. на Нар. Музей I 141 обр. 116; G. Kazarow, цит. м. 157, бр, 6.

[2]) Издадена още въ Изв. Русскаго Археол. инстит. X 417; Добруски ц. м. 142; Kazarow, 155, бр. 3.

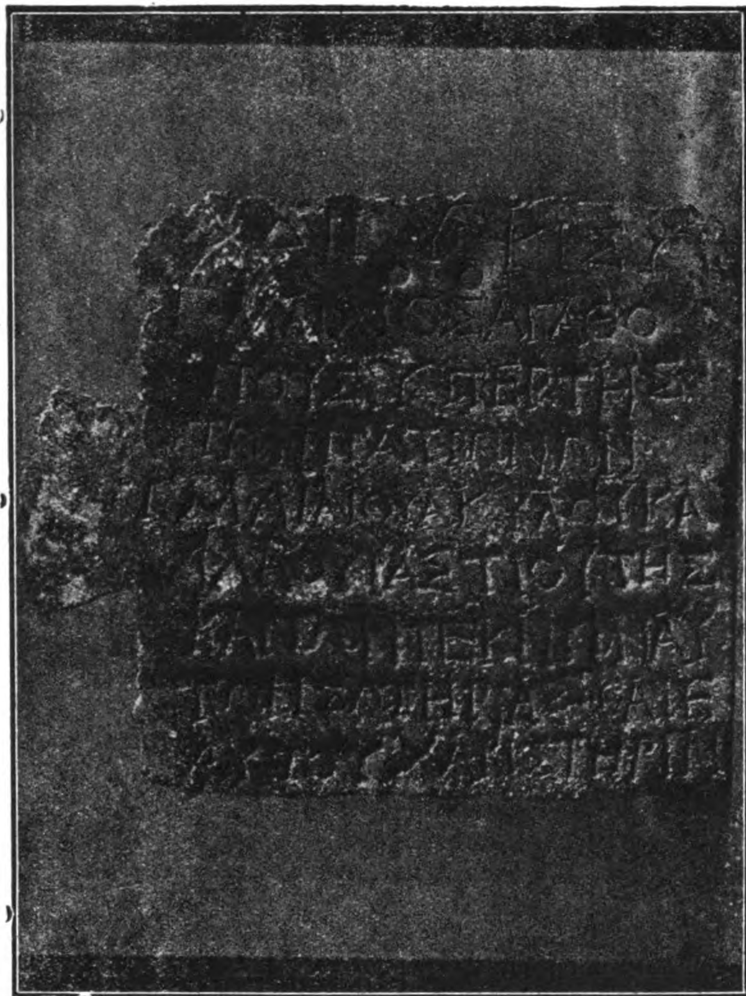
[3]) Добруски, 146, фиг. 121; Kazarow, 154, бр. 1.

[4]) Добруски, 144, фиг. 119. Kazarow, 156, бр. 4.

[5]) Kazarow, 158, бр. 7.

билъ повикванъ на теоксения (божа гощавка), той трѣбвало да дойде отъ доле, отъ морето. Значи, рибата, изобразена подъ единa Диоскуръ, може да се схваща и като символъ на това пѫтуване.

По-нататъкъ Дьолгеръ изтъква, че старитѣ траки сѫ били много религиозенъ народъ; известна е сѫщо и силната имъ вѣра въ безсмъртието на душата. Непобедимото слънце (Sol Invictus), който по



Обр. 2. Бронзова плочка отъ Динъ-Махле.

нѣкога се изобразява въ най-горния поясъ на плочкитѣ, може би символизира победата на слънцето надъ подземния свѣтъ и надеждата на миста да постигне блаженъ задгробенъ животъ.

По-подробно Дьолгеръ се спира върху въпроса за сѫщностьта на изобразяваната между двата конника богиня, предъ която стои масичка съ риба; той дохожда до заключение, — както и Ростовцевъ —,

че това е една богиня-майка, чието име спроти провинциитѣ и култоветѣ било различно: Бендида-Артемида-Анаита. Рибата се принасяла въ жъртва на тая богиня.

II.

Бронзова плочка, вис. 7·8 см., шир. 7·9 см. (заедно съ анзата 9·5 см.), деб. около 1 мм. На лѣвата страна плочката има трапецовидна анза; такава е имало и на дѣсната страна, но тя е отчупена. Горе въ срѣдата плочката е продупчена, за да бжде прикована или пъкъ окачена. Намерена е въ нивитѣ на с. Динъ-махле (Пловдивско), сега е въ Народния музей въ Пловдивъ (инв. № 963). Фотографическата снимка ни е дадена отъ директора на музея Б. Дяковичъ. (Обр. 2).

Надписътъ (вис. на буквитѣ 0·5 см.) се чете:

Διὶ ὑψίσ<τ>ω
Γ(αῖος) Μαίλιος Ἀγαθό-
πους ὑπὲρ τῆς
τῶν πατρώνων
Γ(αίου) Μαιλίου Ακύλου κα(ὶ)
Φλαουίας Τιούτης
καὶ τέκνων αὐ-
τῶν σωτηρίας καὶ ἑ-
αυτοῦ χαριστήρι(ο)ν.

Буквата τ въ първия редъ въ думата ὑψίστω е пропустната случайно отъ гравйора.

Надписътъ съдържа благодарствено посвещение на Зевса Хипсиста отъ Гая Мелия Агатопусъ за спасението на неговитѣ патрони Г. Мелия Акила и Флавия Тиута и тѣхнитѣ деца, сжщо и за спасението на самия даритель.

Името Тиута (Τιοῦτα) е тракийско; то се срѣща въ единъ надписъ отъ Пловдивъ[1]) и може да се сравни съ името на селото (vicus) Tiutamenus[2]), което сжщо е лежало въ пловдивската область.

Посвещения на бога Хипсиста (Ὕψιστος) въ Тракия и Македония рѣдко се срѣщатъ. Fr. Cumont[3]) изброява следнитѣ. Върху единъ жъртвеникъ, намеренъ между Зелени градъ и Милославци[4]) четемъ: θεῶι Ὑψ[ίστωι]; въ надписитѣ отъ Пиротъ[5]): θεῷ ἐπηκόῳ Ὑψίστῳ; отъ Селиврия[6]): θεῷ ἁγίῳ Ὑψίστῳ; отъ Анхиало[7]): Διὶ Ὑψίσ[τω] ἐ[πόπ]τῃ;

[1]) Dumont-Homolle, Mélanges d'archéol. 387, № 47.
[2]) Пакъ тамъ, стр. 483, № 16; ср. Kretschmer, Einleitung in die Gesch. der griech. Spr. 228. G. Mateesku, Ephemeris Dacoromana I 155.
[3]) Pauly-Wissowa, Realenc. IX 447.
[4]) Добруски, Мсб. XVI 64, бр. 30; Kalinka, Ant. Denkm. 145.
[5]) Arch. Epigr. Mitt. Oesterr. X 238. — За прѣкора ἐπήκοος ср. O. Weinreich, Athen. Mitteil. 1912, стр. 21; Г. Кацаровъ, Изв. Бълг. Арх. др. VII 2 сл.
[6]) Inscr. Graecae ad res Roman. pertin. I 777.
[7]) Arch. Epigr. Mitt. X, 1886, 173; Dumont-Homolle 464, бр. 111 q.

отъ Марковча (Шуменско)[1]): Διὶ Ὑψ[ίστῳ; отъ Едеса (Македония[2]): Διὶ Ὑψίστῳ, и най-послѣ въ единъ надписъ отъ Кердилионъ[3]).

Поради голѣмото значение на култа на бога Хипсиста, особно въ римско време, не ще бѫде излишно да дадемъ тука нѣкои сведения за него[4]).

Въ старогрѫцката религия Ὕψιστος (най-високъ, всевишний) било прозвище на Зевса, съ което се означавалъ може би почитаниятъ въ най-високитѣ планини богъ, обаче по-късно това название добива морална смисъль и почва да означава висшия богъ на грѫцкия пантеонъ изобщо.

Друго значение има тоя богъ въ семитския свѣтъ въ елинистическо време. Както юдеитѣ, тъй и семититѣ изобщо, означавали съ това име (Eliun = високиятъ) бога, който пребивава на небото и се проявява въ атмосфернитѣ явления (грѫмъ, мълния и пр.). „Когато подъ влияние на Халдейската астрология и на персийския маздаизъмъ идеята за небесния богъ въ Сирия се разширила, Хипсистъ се схваналъ като всемогѫщъ свѣтовенъ господарь, който има седалището си въ свѣтлината на най-висшата сфера и отъ тамъ рѫководи движението на звездитѣ и чрезъ това движи и твори всичко на земята“ (Cumont).

Отъ Александрийско време нататъкъ култътъ на семитския Хипсистъ се разпространилъ и извънъ границитѣ на Сирия и Палестиня; съ това име (ὕψιστος) елинизиранитѣ юдеи на диаспората означавали своя богъ Яхве (Йехова).

Кюмонъ е изтъкналъ, че култътъ на Хипсиста особно много билъ разпространенъ въ М. Азия, дето имало многобройни юдейски колонии. Въ Боспорското царство (Кримъ) въ I в. сл. Хр. юдейството сѫщо хванало корени; тамъ се образували религиозни дружества, които почитали като главенъ богъ Хипсиста (θεὸν ὕψιστον παντοκράτορα εὐλογητόν) .Членоветѣ на тия дружества се наричали „братя почитатели на бога Хипсиста“ (ἀδελφοὶ σεβόμενοι θεὸν ὕψιστον)[5]). Ростовцевъ обаче изтъква, че юдейскитѣ вѣрвания не сѫ упражнили голѣмо влияние върху религията на Боспора и приема, че богъ Хипсистъ тука е билъ върховниятъ богъ на туземното население, който представя смѣшение на иранския Ахурамазда и тракийския Сабазий.

Юдейската диаспора около басейна на Средиземно море, която усърдно се е стараяла да привлича прозелити, не могла да не укаже влияние и върху култоветѣ и мистериитѣ на езичницитѣ. Въ магическитѣ текстове покрай грѫцки и източни богове се срѣщатъ и име-

[1]) Kalinka, Ant. Deukmäler in Bulgarien № 133.
[2]) Duchesne et Bayet, Mission au Mont Athos 136.
[3]) Bull. Corr. Hell. XIX (1895) 110.
[4]) Ползуваме се главно отъ Cumont, у Pauly-Wissowa, IX 444 сл.; сѫщия' Die orient. Religionen im röm. Heidentum 75 сл. Wendland, Hellenistisch-röm. Kultur: 2-о изд. 193.
[5]) За тоя култъ ср. особено М. Ростовцевъ, Антич. декорат. живопись на югѣ Россіи, I 432 сл.; Iranians and Greeks in South Russia 179.

ната на Яхве, Саваотъ и на ангелитѣ. Това смѣшение на култоветѣ най-ясно се забелезва въ М. Азия; така напр. съ помощьта на една фалшива етимология тракo-фригийскиятъ богъ Сабазий (κύριος Σαβάζιος) билъ отъждественъ съ юдейския Яхве-Саваотъ (κύριος Σαβαώθ) и почналъ да се почита като най-мощенъ и най-свещенъ богъ[1]). Почитателитѣ на Сабазия въ своитѣ мистерии употрѣбяли разни средства, за да се очистятъ отъ грѣховетѣ си, които споредъ първобитно схващане могли да се отразятъ зле и върху далечнитѣ имъ потомци; сега подъ влияние на юдейскитѣ идеи тия очищения почнали да се тълкуватъ като очищения отъ първородния грѣхъ, който Адамъ навлѣкълъ върху хората[2]).

Поучителенъ за смѣшението на Сабазия съ култа на юдейския богъ е и надписътъ отъ Пиротъ[3]), въ който едно дружество отъ почитатели на Сабазия (θίασος Σεβαζιανός) прави посвещение на бога Хипсиста; върху една стела отъ Мизия (М. Азия) съ посвещение Διὶ ὑψίστῳ е изобразено религиозно пиршенство на почитателитѣ на тоя смѣсенъ богъ[4]). Трѣбва да забележимъ, че посветенитѣ въ тия фригийско-юдейски мистерии вѣрвали, че следъ смъртьта си ще бѫдатъ заведени отъ добрия си ангелъ (angelus bonus) да вбиматъ участие въ небесното пиршество на блаженитѣ, за споменъ на което миститѣ приживе си устройвали литургически обѣди. Въ това отношение сѫ поучителни фрескитѣ въ катакомбата на Сабазиевия жрецъ Vincentius при Римъ, които сѫ били обнародвани отъ Гаручи[5]).

Въ първия образъ е представено грабването на съпругата на Винценция, Вибия, отъ подземния богъ, каченъ върху колесница-четворка; Хермесъ, който отвежда умрѣлитѣ въ Ада, води колесницата къмъ входа на подземния свѣтъ, който има форма на кладенчево устие. Надписътъ подъ тоя образъ гласи: abreptio Vibies et discensio. Вториятъ образъ представя, седналъ на тронъ, подземния владетель (Dispater) и неговата съпруга Aere cura (= Ἥρα κούρα?). Отдѣсно се вижда Вибия, водена отъ Хермеса, и задъ нея Алкестида, която се смѣтала като примерна съпруга и трѣбвало да засвидетелствува предъ бога, че Вибия е ней подобна. Въ лѣво отъ трона сѫ изобразени тритѣ богини на сѫдбата (Fata divina). Види се, че Вибия е била отсѫдена като праведна; затова въ люнетката на гробницата отлѣво е изобразено въвеждането на Вибия (inductio Vibies) отъ добрия ангелъ въ цвѣтиститѣ полета на рая, дето двама праведници се занимаватъ

---

1) Това доказа Fr. Cumont, Comtes rendus de l'Acad. 1906, 63 сл. Ср. Eisele у Roscher, Lex. des Mythol. IV 255. Г. И. Кацаровъ, Ист. на София, 55 сл.

2) Почитателитѣ на Сабазия поднасяли на бога оброчни рѫце, чиито три първи пръста сѫ прострени въ благословителенъ жестъ — benedictio latina. Тоя жестъ срѣщаме и въ нѣкои образи на тракийския конникъ: ср. G. Kazarow, у Pauly-Wissowa III Suppl. стр. 1134, 1139. Cumont (Orient. Relig. 77) предполага, че тоя жестъ е заетъ отъ семитския ритуалъ чрезъ посредничество на юдеитѣ.

3) Arch. Epigr. Mitteil. X 238. Ср. Poland, Griech. Vereinswesen, 23.

4) Perdrizet, Bull. Corr. Hell. 1899, стр. 592. — И A. Dieterich, Kl. Schrift. 492, изтъква, че богътъ Хипсистъ ималъ и юдейски и елински обожатели и могълъ да се схваща и като Зевсъ и като Яхве.

5) Ср. литературата у P. Wendland, Hellenistisch-röm. Kultur, 2-о изд. 425.

съ кжсане на цвѣтя. На задния фонъ е изобразено небесното пиршество на праведнитѣ, които сж били оправдани отъ сжда на добритѣ богове (bonorum iudicio iudicati); тѣ сж съ празднични дрехи, украсени сж съ венци, и седятъ подъ дървета; между тѣхъ е и Вибия. Найпосле е изобразенъ и самъ Винценций: той седи между седемьтѣ благочестиви жреци (septem pii sacerdotes) на Сабазия; както той, тъй и двама негови другари носятъ висока фригийска шапка[1]).

Култътъ на Хипсиста има и друго важно значение, което пакъ е изтъкнато отъ Кюмона. Почитателитѣ на Хипсиста, които образували дружества, не се подчинявали напълно на Моисеевия законъ, ако и да тачели Яхве. Тъкмо затова тѣ образували благоприятна почва за разпространението на християнството, и лесно били привлечени отъ християнската църква. По такъвъ начинъ можемъ да си обяснимъ бързото засилване на църквата въ Македония и М. Азия.

III.

Четвъртита мряморна плоча вис. 35 см., шир. 48 см., деб. около 19 см.; задната страна не е угладена и, види се, че е била вградена въ надгробния паметникъ. Надписътъ е обкржженъ съ двойна рамка; височина на буквитѣ 2—2·5 см.

Както ни съобщава г-нъ Б. Дяковичъ, тоя паметникъ билъ намеренъ край гр. Пловдивъ задъ желѣзнопжтната линия въ дѣсно отъ шосето за с. Куклинъ, въ една могила, която е била унищожена. По-нататъкъ къмъ селото, пакъ въ дѣсно отъ шосето, има нѣколко могили, които се наричатъ „Гжсти могили", сжщо разкопани презъ последнитѣ години, за да се използува пръстьта имъ. Сега паметникътъ се пази въ Народния музей въ гр. Пловдивъ[2]).

Презъ октомври 1923 год. азъ имахъ възможность да направя преписъ на тоя надписъ; тука давамъ образа му споредъ фотография на музейния фотографъ г. Трайчевъ. (Обр. 3)[3]).

Надписътъ, който съдържа много лигатури, се чете:

Πυνθάνῃ, ὦ παροδεῖτα, τί τοὔνομα καὶ τίς ὁ φύσας;
Μάνθανε πάντα κατ'αἶσαν· ἐμοὶ γενετὴς Μιθριδάτης,
Καὶ μήτηρ Χρηστή, Καινὶς δ'ἐγὼ ἡ βαρυδαίμων.
Θνῄσκω δ'εἰκοσέτης τοκετοῦ τέλος ἐξανύσαντος,
'Αρτιδαὴς βιοτοῖο. Τί σοὶ πλέον, ὦ ξένε, εἴπω;
Ταῦτ' ἔστιν, παροδεῖτα. Σὺ δ'ὡς θέμις ἐστὶ βροτοῖσιν,
Οἰκτείρας μὲ λυγρὰν καὶ δάκρυσι τὴν ἐλεεινὴν
Τειμήσας ἀπὸ σῶ[ν] κανθῶν παρόδευε τὸ σῆμα.

---

[1]) Обстоятелството, че Винценций е билъ погребенъ въ християнската катакомба на Претекстата, не е още обяснено.

[2]) Издаденъ е напоследъкъ отъ Ал. Пѣевъ въ Пловдивския вестникъ „Южно небе", бр. 2 отъ 3. III. 1924 (безъ факсимиле). На нѣкои мѣста азъ отстжпвамъ отъ четенето на г. Пѣева.

[3]) За жаль лѣвата страна на плочата е останала въ сѣнка, понеже мѣстото не е било удобно за фотографиране; но четенето на надписа отъ това не страда.

Преводъ: „Питашъ ти, който минувашъ оттукъ, какво е името ми и кой ме роди. Научи всичко, както подобава. Моятъ родитель е Митридатъ, а майка ми Хресте, а азъ съмъ Кенисъ, злополучната. Умирамъ двадесеть-годишна, като ми докара смъртьта раждане, току-що познала живота. Какво да ти кажа повече, странниче? Това е, пжтниче. Ти пъкъ, както е обичай у смъртнитѣ, следъ като пожалишъ мене, злощастната, и следъ като почетешъ достойната за съжаление съ сълзи отъ твоитѣ очи, отмини надгробния ми паметникъ“.

Надписътъ е въ хексаметри; началото на всѣки хексаметръ е отбелезано съ по-висока буква. Името на умрѣлата млада жена Καινίς



Обр. 3. Надгробна плоча отъ Пловдивъ.

се срѣща по-рѣдко: Ср. напр. C. I. G. III 6423; то вѣроятно трѣбва да се свърже съ корена καινός, отъ който се произвеждатъ лични имена[1].

Къмъ 9-ия редъ ср. Kaibel, Epigramm. 103, 5: Πο]λλὰ σὺ μ[ὲν λεί[β]ων πάριθι, ξένε, δάκρυα κανθοῖς. — Τειμήσας вм. τιμήσας (редъ 1 παροδεῖτα вм. παροδῖτα); още въ предхристиянско време въ гръцкия езикъ дифтонгътъ ει билъ миналъ въ ι. Ср. Blass, Aussprache des Griechischen стр. 58 сл. K. Dieterich, Untersuch. zur Gesch. der griech.

[1]) Ср. Bechtel, die histor. Personennamen der Griechen, стр. 229.

Spr. 19. Примери отъ надписи въ България ср. у Kalinka, Ant. Denkm. Bulg. бр. 95, 114, 345.

Пловдивъ въ римско време безспорно е билъ единъ отъ най-важнитѣ градски срѣдища на тракийското население на провинция Тракия. Многобройнитѣ надписи, открити въ тоя градъ, даватъ доста сведения и за неговата уредба[1]). Гробнитѣ находки, остатъцитѣ отъ монументални здания, които постоянно се откриватъ тука, хубавата фриза отъ храма на Асклепия[2]), всичко това ясно свидетелствува за високата материална култура, която достигналъ градътъ въ римско време. Епитафиитѣ въ стихове[3]), които често се срѣщатъ между надгробнитѣ надписи, и къмъ които се прибавя и гореописаниятъ паметникъ, ни учатъ, че и духовната култура не е стояла по-назадъ отъ материалната и че влиянието на елинизма ще да е било доста силно.

L'auteur de l'article ci-dessus publie et donne l'explication des monu, ments suivants conservés au Musée National de Plovdiv (Philippopolis):

1) Fragment de plaque de marbre, très rongée, hauteur 11·5 cm.- larg. 14 cm., ép. environ 2 cm., trouvé dans le voisinage du village Luben, arrondissement de Popovo. Le monument appartient au groupe des tablettes votives thraco-mithriaques. Page 197, fig. 1.

2) Plaque de bronze, haut. 7·8 cm., larg. 7·9 cm., ép. environ 1 mm., trouvée dans le terrain du village Dine-Mahlé, arr. de Plovdiv. Hauteur des lettres de l'inscription 0·5 cm. Page 201, fig. 2[4]).

3) Plaque carrée de marbre, haut. 35 cm., larg. 48 cm., ép. environ 19 cm., trouvée près de Plovdiv, à droit de la route allant au village de Kouklen, dans un tumulus dont la terre été dispersée par les paysans. Hauteur des caractères de l'inscription métrique 2 à 2·5 cm. Page 204, fig. 3.

---

[1]) Ср. Г. И. Кацаровъ, Приноси къмъ ист. на древностьта I, 120 сл.

[2]) Б. Дяковичъ, Годишн. на Нар. библ. 1921 г. 125 сл.

[3]) Ср. напр. Dumont-Homolle, Mélanges d'archéol. стр. 339, бр. 53 (Kaibel, Epigr. Gr. 530); стр. 343, бр. 57 р., 57 г.; Kalinka, Ant. Denkm. Bulg. бр. 336. За духовната култура на тракийскитѣ градове е поучителенъ надгробниятъ надписъ отъ Ст.-Загора, който ни учи, че тоя градъ произвелъ и единъ мимографъ. Надписътъ гласи:

'Αγαθῇ τ(ύχῃ)
'Ηρωδιανὸς Νει(κί)ου πα(τ)ρὸς (σ)τῆσεν
χάλκειον ἀνδριάντα πατρίδος ψήφῳ,
γνώμης τε ἕκατι — μείλιχος γὰρ ἦν πᾶσιν —,
τερπνῶν τε μει(ί)μων οὓς ἔγραφεν ἀστείως.

Издаденъ напоследъкъ и у O. Crusius, Herondas Mimiambi, ed. minor, Lipsiae 1914, стр. 148, дето е посочена и досежната литература.

[4]) L'Inscription est déjà publiée par M. R. Cagnat, Rev. Archéol. V S. XX, 1924, p. 47.